

## Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 7

### Jazyk, text a kontext

#### Základný text

(Dt 31,26 SEkP) *Vezmite túto knihu zákona a uložte ju vedľa archy zmluvy Hospodina, svojho Boha, tam bude svedkom proti tebe.*

V 31. kapitole Mojžiš pripravuje svoj ľud a zvlášť Jozuu na svoj koniec. Kniha zákona je kniha Tóry, avšak je možné, že sa jedná o určitú časť Tóry. Napr. BENEŠ stotožňuje "knihu Tóry" s Deuteronomickým kódexom (tj. Dt 12-26) a s knihou zákona, ktorá stála za Joziášovou reformou. A spája ho tiež s 2. knihou Mojžišovou, ako "knihou zmluvy".<sup>1</sup> Každopádne, to, že "knihou Tóry mala byť umiestnená vedľa truhly zmluvy YHWH, ktorá obsahovala dve kamenné tabule, na ktorých bolo napísané Desatoro... naznačuje, že stelesňuje princípy zmluvy a je rovnako záväzná ako samotný Dekalóg, pretože pochádza z toho istého zdroja."<sup>2</sup>

Posledná časť verša hovorí doslova: "...a tam je v tebe k svedectvu." To naznačuje, že táto kniha zákona má byť vo vnútri Hospodinovho vyznávača. Človek má tento Boží zákon doslova absorbovať do seba. "Svätyňa svätých" tu teda symbolizuje to najhlbšie vnútro človeka, ktoré má byť chrámom Ducha svätého a kde má byť uložené ako Desatoro, tak aj "knihou zákona". Dá sa to urobiť len tak, že človek túto knihu zje, bude sa ňou sýtiť a to tak, že bude počúvať jej slová.

#### Nedeľa: Pochopenie Písma

(2Tim 3,16-17 SEkP) <sup>16</sup> *Celé Písmo je Bohom vnuknuté a užitočné na učenie, karhanie, nápravu a výchovu v spravodlivosti,* <sup>17</sup> *aby Boží človek bol dokonalý a pripravený na každé dobré dielo.*

CASD patrí k cirkvám, ktoré veria v myšlienkovú inšpiráciu Písma, nie vo verbálnu. Anglikánsky teológ k tomu poznamenáva:

Niektorí kresťania si predstavujú, že keď ľudia hovoria o tom, že Biblia je „inšpirovaná“, tak majú na mysli: že Jeremiáš, Pavol a ďalší fungovali ako Boží písací stroj alebo diktafón. To nemôže byť správne. Samotní títo dvaja spisovatelia, poskytujú veľa dôkazov o tom, že ich vlastné osobnosti, povolania, zápasy a číre individuálne okolnosti hlboko ovplyvnili spôsob, akým videli a hovorili.<sup>3</sup>

<sup>1</sup> BENEŠ, Jirí. Směrnice a řády: *Zákoník v Páté knize Mojžišově*. Praha: Advent-Orion, 2012. 226 s. ISBN 978-80-7172-874-0. str. 12.

<sup>2</sup> CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. vol. 6B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 857 s. ISBN 978-0-310-58848-1. str. 538.

<sup>3</sup> WRIGHT, N. T. Paul for Everyone: *The Pastoral Letters*. 2. vyd. Louisville: WJK, 2004. (Kindle edition). 182 s. ISBN 978-0-664-22794-4. str. 120.

Myšlienková inšpirácia neznižuje dôveryhodnosť Písma, ale prirodzene počíta s ľudským faktorom. Boh napríklad ponecháva ľuďom niektoré ich predstavy, ktoré boli v tej dobe rozšírené (napr. plochá zem, Taršiš ako koniec sveta a pod.), ale ktoré zároveň neboli v príkrom rozpore s hlavným posolstvom Písma. Preto Bibliu nepoužívame ako učebnicu astronómie, geografie, dokonca ani ako učebnicu histórie, ale ako Božie zjavenie svetových dejín spásy. Slovo "inšpirovaný" gr. *theopneustos* je doslova "Bohom vdýchnutý"<sup>4</sup> to nám pripomína akt stvorenia človeka (Gn 2,7). Písmo, ktoré je "Bohom vdýchnuté" teda prináša život, oživuje. To je popísané štyrmi oblasťami užitočnosti Písma:

- (1) *Prós didaskalian* - na poučanie. Výraz sa už spomenul v 2Tim 3,10 a označuje pravé, zdravé učenie...
- (2) *Prós elegmón* - na usvedčovanie... V preklade Starého zákona do gréčtiny označuje pokarhanie, ktoré slúži k tomu, aby sa človek vrátil na správnu cestu (Lv 19,17; Sir 21,7; 2Krl' 19,3).
- (3) *Prós epanórhōsin* - na nápravu... od pokarhania je ďalším krokom poskytnutie podpory pre morálnu nápravu človeka.
- (4) *Prós paidéian* - na výchovu. Výraz často označuje rodičovskú výchovu detí, ktorá v sebe obsahuje poslušnosť a sebaovládanie...<sup>5</sup>

Pavol toto písal Timoteovi, keď mal pôsobiť (Timoteus) v zbore v Efeze. Poučanie, usvedčovanie, náprava a výchova. "Pretože je to Božie slovo, je preto prospešné pre Timoteovu službu v Efeze, pretože môže trénovať Timotea, aby sa stal Božím mužom, pripraveným na každé dobré dielo."<sup>6</sup> "Dokonalosť" v 17. verši treba chápať v zmysle kompletnosti (gr. *artios*) alebo ešte lepšie "pripravenosti". Božím Duchom inšpirované slovo robí človeka pripraveným k službe. "Timoteus a všetci kresťania môžu v Písme nájsť všetko potrebné na vykonanie dobrých skutkov."<sup>7</sup>

(Dt 32,46-47 SEkP) <sup>46</sup>***povedal: Vezmite si k srdcu všetky tieto slová, ktoré vám dnes dávam na svedectvo a prikazujte svojim synom, aby zachovávali a uskutočňovali všetky slová tohto zákona. <sup>47</sup>Pre vás to nie je prázdna reč, ale je to váš život a týmto slovom budete dlho žiť v krajine, do ktorej sa uberáte, aby ste ju zaujali, keď prejdete cez Jordán.***

"Pravidlá Talmudu vyžadujú, aby sa dve piesne v Pentateuchu (Ex 15 a Dt 32) písali odlišným spôsobom."<sup>8</sup> Mení sa počet stĺpcov aj riadkov a text je odsadený od zvyšného textu. Estetika obsahová je v súlade s estetikou formy. "Text Dt 32 je veľmi krásny dokonca aj v preklade a dotýka sa známych tém, ktoré sa nachádzajú v celej hebrejskej Biblii."<sup>9</sup>

---

<sup>4</sup> PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 611.

<sup>5</sup> TRSTENSKÝ, František. Pavlove pastorálne listy: *Exegeticko-teologická analýza*. Ružomberok: Katolícke biblické dielo, 2015. 272 s. ISBN 978-80-89120-44-4. str. 234.

<sup>6</sup> MOUNCE, W. D. Word Biblical Commentary: *Pastoral Epistles*. vol. 46. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub editions). 1197 s. ISBN 978-0-310-58600-5. str. 962.

<sup>7</sup> MOUNCE, W. D. Word Biblical Commentary: *Pastoral Epistles*. str. 969.

<sup>8</sup> CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. str. 543.

<sup>9</sup> tamtiež, str. 543.

Text Dt 32,45-47 patrí k redakčnému záveru Mojžišovej piesne, ktorú spieval v závere svojho života (na rozdiel od piesne v Ex 15, ktorú spieval na začiatku Izraelského exodusu). "...všetky tieto slová" v 45. verši neoznačujú len predchádzajúcu pieseň, ale sú odvolávkou na celú knihu Deuteronomium, ktorá sa v hebrejčine volá *devarim* "slová". V samotnej piesni nie sú žiadne príkazy, preto sa toto nariadenie vzťahuje na celú knihu.

Týmito slovami Mojžiš je doslova "spôsobujúci svedectvo vo vás". Slová majú svedčiť v ich vnútri, majú ich mať priložené k srdcu. Tak ako je človek žijúci tvor, tieto slová majú žiť spolu s ním a v ňom. Tieto slová však spolu s človekom nezomierajú, ale stávajú sa živým dedičstvom pre ďalšie generácie, ktoré ich majú zachovávať a činiť.

v. 47: Doslova "nie vec prázdna" alebo "nie slovo prázdne". Nie len, že tieto slová majú žiť spolu s človekom, ale pre človeka sú tieto slová životom. "Mojžiš znovu opakuje Izraelu, že poslušnosť Hospodinovým prikázaniam bude kľúčom k dlhému životu v zemi, ktorú pre nich Boh pripravil."<sup>10</sup>

### **Pondelok: Slová a ich význam**

(Ž 143,8 SEkP) *Hneď z rána mi prejav svoju milosť, lebo v teba dúfam. Daj mi poznať cestu, ktorou mám ísť, lebo k tebe pozdvihujem svoju dušu.*

Tento žalm žánrovo patrí k "individuálnym žalospevom"<sup>11</sup>. Nadpis tento Žalm pripisuje Dávidovi, alebo bol skôr napísaný pre Dávida (hebr. *le David*). Tento Žalm delíme na dve časti (vv. 1-6 a vv. 7-12), pričom druhá časť je odpoveďou na prvú časť. Preto náš ôsmy verš musíme čítať v súvislosti s veršom 2. Žalmista túži po Božej milosti (v. 8), pretože vie, že pred Bohom nikto zo živých nie je spravodlivý (v. 2). Doslova tento verš je preložený: "Vyhlás za rána milosť tvoju! Lebo v teba dúfam. Daj mi poznať cestu ktorou idem! Lebo k tebe dvíham dušu svoju." Je pozoruhodné vidieť, že žalmista Hospodinovi prikazuje (a to formou kauzativu), dokonca dva krát a vždy tento príkaz odôvodňuje.

V druhom verši, ako sme si povedali, si žalmista uvedomuje, že pred Božím súdom by neuspel pre svoju nespravodlivosť. Volá teda k Hospodinovi, aby už od rána vyhlásil svoju milosť. Túto požiadavku alebo príkaz odôvodňuje tým, že dúfa v Hospodina. Dôvodom Hospodinovej milosti je teda dôvera omilosteného previnilca k Hospodinovi.

Druhým žalmistovým príkazom smerom k Hospodinovi je, aby mu dal poznať cestu ktorou ide (žalmista). Opäť je to odôvodnené vierou, ktorá je však teraz skrytá vo formulácii "k tebe dvíham svoju dušu". Milosť, o ktorej je tu reč, je vyhlásením milosti pred súdom. Žalmista si je vedomý, že bez tohto Hospodinovho omilost'ujúceho súdneho výroku, nemôže obstať.

Pojem *chesed* "milosť" sa v SZ objavuje 246x z toho polovica výskytov je v knihe Žalmov. "Bežne sa používa v postojoch a správaní ľudí k sebe navzájom, ale častejšie (v pomere 3:1) popisuje postoj a prospešné činy Boha pre svoj ľud Izrael a pre ľudstvo vo

<sup>10</sup> MACARTHUR, John. Starý zákon: *Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. 1153 s. ISBN 978-80-87587-17-1. str. 277.

<sup>11</sup> ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3. str. 509.

všeobecnosti."<sup>12</sup> V tomto konkrétnom žalme je milosť predstavená ako "Božia záchrana ľudí pred utláčateľmi."<sup>13</sup> To znamená, že žalmista si je vedomý toho, že to zlé, ktoré sa mu deje je oprávnené. Nevyčíta Bohu ťažkosti, ktoré zažíva, vníma ich ako prejav Božieho súdu, no práve preto hľadá u Hospodina milosť.

(Nm 6,23-27 SEkP) ***23 Povedz Áronovi a jeho synom: Izraelitov budete požehnávať týmito slovami: 24Nech ťa Hospodin požehná a nech ťa ochráni! 25Nech Hospodin rozjasní nad tebou svoju tvár a nech ti je milostivý! 26Nech Hospodin obráti svoju tvár k tebe a nech ti udelí pokoj! 27Takto nech kladú na Izraelitov moje meno a ja ich požehnám.***

Toto je nám veľmi známe Áronovo požehnanie. Obzvlášť na tomto požehnaní je vidieť ako môže znalosť pôvodného jazyka (hebrejčiny) pomôcť toto požehnanie lepšie interpretovať. Hebrejčina nemá konjunktívy. Konjunktívom sa vyjadruje možnosť, neistota, pranie. Toto zistenie je pre nás dôležité, pretože sa mení znenie Áronovského požehnanie. Nie je to pranie, je to oznámenie. Nie je tu priestor na neistotu, je to oznámenie stavu. V tomto prípade by sme mali z prekladu odstrániť slovo "nech". Zároveň nie je dôvod toto požehnanie prekladať len do budúceho času (časy ako také tiež hebrejčina nepozná), pokojne to môžeme prekladať v prítomnom čase. Potom toto požehnanie je konštatovanie niečoho, čo Boh robí: "Hospodin ťa žehná a chráni ťa. Hospodin rozjasňuje nad tebou svoju tvár a je ti milostivý. Hospodin obracia k tebe svoju tvár a udeľuje ti pokoj." Môžeme si všimnúť, že takto je požehnanie niečo, čo sa aktuálne deje. Nie je to podmienený prísľub budúcnosti, ale súčasná realita. Nejde iba o akýsi Boží záväzok, Boh toho, kto sa vystavuje Jeho pôsobeniu skutočne a už teraz žehná a to v troch oblastiach, ako poznamenáva BUDD: "v pozemskej bezpečnosti, prosperite a všeobecnom blahobyte"<sup>14</sup>.

## **Utorok: Význam opakovania slov v biblickom texte**

(Gn 1,26.27 SEkP) ***26Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech ľudia vládnu nad morskými rybami, nebeským vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu po zemi. 27Boh stvoril človeka na svoj obraz; na obraz Boží ho stvoril. Stvoril ich ako muža a ženu.***

Nemáme dost' priestoru, aby sme tieto verše rozobrali úplne dopodrobna. To, čo je tu opakovaním slov zdôraznené, je, že človek je stvorený na Boží obraz a podľa Božej podoby. Preto sa zameriame na tieto dva výrazy.

---

<sup>12</sup> BAER, D. A. GORDON, R. P. "חַסֵּד" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.). *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9. str. 211.

<sup>13</sup> BAER, D. A. GORDON, R. P. "חַסֵּד" in: VANGEMEREN, W. A. (ed.). *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. str. 215.

<sup>14</sup> BUDD, P. J. *Word Biblical Commentary: Numbers*. vol. 5. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 620 s. ISBN 978-0-310-58870-2. str. 137.

*celem* (obraz, socha, plastika)<sup>15</sup>; *cel* (tieň)

*demut* (podoba)<sup>16</sup>

"Metafora sochy boha bola prijatá zo staroorientálnej teológie kráľovstva."<sup>17</sup> V Egypte faraón bol predstavovaný ako socha boha Re a znamenalo to funkciu kráľa reprezentovať boha a ako jeho reprezentant mal udržiavať a chrániť božský poriadok sveta.

V asýrskej a babylonskej tradícii bol tiež kráľ považovaný za sochu boha. Existoval to dvojaký akt stvorenia človeka. "Ako prvý bol stvorený človek normálny, aby uľavil bohom v ich ťažkej práci, potom až ako druhý bol stvorený človek kráľovský, bohom vybavený insígniami a plnou mocou kráľovskej vlády."<sup>18</sup>

Oproti tomu, Biblia nekategorizuje ľudí. "A Boh stvoril človeka na svoj obraz, na obraz Boží ho stvoril, mužské a ženské pohlavie ich stvoril." Každý človek je Božím obrazom, to znamená, že každý človek je človek kráľovský. Boh vládne skrze človeka. Boh dáva človeku výnimočné postavenie, ale zároveň aj výnimočnú zodpovednosť. Človek je zodpovedný za to, aby bola zem životným priestorom pre všetkých. Človek je stvorený ako dobrý pastier, alebo kráľ (Gn 1,28). Človek má vládnuť vo všetkých živočíchoch, ktoré Boh stvoril, nesie za ne pred Bohom zodpovednosť. Človek nie je odkázaný na obrazy bohov, ale je povoláný, aby sa stal stelesneným a plným vyjadrením pravdy, lásky, moci a slávy svojho Stvoriteľa.

Výraz podoba chce zdôrazniť blízkosť, dôverný a priateľský vzťah a príbuznosť, ale tiež poukázať na rozdielnosť (najmä s ostatnými Bohom stvorenými živočíchmi). Človek je jedinečný a preto aj snaha o ovládanie človeka človekom falšuje Boží obraz a podobu.

*Adam* (človek), *adama* (pôda, zem), *adm* slovesný koreň 1. osoby "podobám sa" - už tento slovný rozbor ukazuje podstatu človeka - "človek je stvorený, aby sa podobal Bohu"<sup>19</sup>. To je účel človeka.

*Imago Dei* (Boží obraz) znamená kráľovskú spravodlivosť a ochranu slabých, vnímanie zodpovednosti za druhých (vid' Gn 4,9). "Obraz je schopnosť vzťahu k Bohu. Božský obraz človeka znamená, že Boh s ním môže vstúpiť do osobných vzťahov, hovoriť s ním a uzavrieť s ním zmluvy."<sup>20</sup>

(Iz 6,1-3.5 SEkP) ***<sup>1</sup>V roku, keď zomrel kráľ Uzzija, videl som Pána sedieť na vysokom a vznešenom tróne. Okraje jeho rúcha naplnili chrám. <sup>2</sup>Nad ním stáli serafi. Každý mal po šesť krídel: dvoma si zakrývali tvár, dvoma si zakrývali nohy a dvoma lietali. <sup>3</sup>Jeden druhému volal: Svätý, svätý, svätý je Hospodin zástupov, celá zem je plná jeho slávy... <sup>5</sup>Povedal som: Beda mi, som stratený, lebo som muž s nečistými perami a bývam medzi ľuďom s nečistými perami a moje oči videli kráľa, Hospodina zástupov.***

<sup>15</sup> MILFAIT, René. Teologická etika: v kontextu sociálnej a pastoračnej práce. Středokluky: Zdeněk Suza, 2012. 539 s. ISBN 978-80-86057-78-1. str. 72.

<sup>16</sup> PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 39.

<sup>17</sup> MILFAIT, René. Teologická etika: v kontextu sociálnej a pastoračnej práce. str. 72.

<sup>18</sup> tamtiež, str. 73.

<sup>19</sup> tamtiež, str. 77.

<sup>20</sup> WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: Genesis 1-15. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5. str. 120.

v. 1: Datovanie tohto videnia, napriek údaju o smrti kráľa Uzziu, nie je jednotné. Bádania hovoria buď o roku "742 pr. Kr. alebo 736 pr. Kr."<sup>21</sup>. Nie je nám predstavený ten, kto víziu vidí, len z názvu knihy usudzujeme, že sa jedná o Izaiáša. Boh je tu predstavený ako Pán (hebr. Adonaj - nie JHVH), ktorý sedí na tróne. Už to, že priamo hebrejský text pre označenie Boha použije tvar Adónaj (Pán/Hospodin) a nie Jahve nám ukazuje, že tento tvar rozhodne nie je urážkou Boha ako sa to nám niektorí zastánci striktného používania Božieho mena (JHVH/Jahve/Jehova) snažia predstaviť. Boh je jednoducho zvrchovaným vládcom Hospodinom. On sám sa nezmestí do žiadneho chrámu, ktorý je naplnený iba "okrajmi jeho rúcha".

v. 2: Serafini - nemáme o nich veľa informácií, v 1Krľ 22,21 sú nazývaní duchmi. Ich funkciou je slúžiť Bohu, oslavovať ho. Nezvyčajné je, že majú tri páry krídel a iba jeden pár používajú na lietanie, jedným si zakrývajú tváre a jedným nohy, za čím môžeme vidieť "staroorientálny zvyk, ktorý v slušnej spoločnosti zakazuje odhaľovať chodidlá"<sup>22</sup>.

v. 3: Trojnásobné zvolanie "svätý" odkazuje na Božiu absolútnu jedinečnosť, tzn. že je neporovnateľný lebo je Stvoriteľ a všetko ostatné vrátane serafínov je stvorením. Svätosť je základnou charakteristikou Boha. Číslovka tri je číslo, ktoré vyjadruje Boha. Tak ako v prvom verši okraje Jeho rúcha naplnia chrám, tak tu je celá zem naplnená Jeho slávou. "Sláva" hebr. *kavod* znamená "váhu", tzn. že Hospodin má váhu na celej zemi ako jej Stvoriteľ.

v. 5: Práve zoči-voči Božej svätosti a sláve si Izaiáš ešte viac uvedomuje svoju nečistotu a vinu. "Prorok je nútený pripojiť sa k chvále, ale jeho vlastná povaha (nečisté pery) ako aj povaha jeho ľudu mu neumožňuje hovoriť v zhromaždení."<sup>23</sup>

## Streda: Text a kontext

(Gn 1,27 SEkP) - tomuto textu sme sa dostatočne venovali v časti na utorok.

(Gn 2,7 SEkP) ***Vtedy Hospodin, Boh, stvárnil človeka, prach zo zeme, a vdýchol mu do nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou. (živou dušou. Roháček)***

*Adam* (človek), *adama* (pôda, zem), *adm* slovesný koreň 1. osoby "podobám sa" - už tento slovný rozbor ukazuje podstatu človeka - človek je stvorený, aby sa podobal Bohu. Z koreňa *adm* je odvodené slovo *demut* "podoba". To je účel človeka. Zaujímavé sú slová BENEŠE:

Slovami, že je prach, sa mu oznamuje: nie si nič. Po prachu sa šľape a prach je potrebné zmyť; prach obťažuje a je k ničomu. Táto charakteristika človeka je veľmi krutá. Preto je dôležité, že ju rozvíja ďalšia informácia: do tohto prachovitého nič, ktoré sa nazýva človek, vdychuje Boh dchnutie života. Toto kontrastné Božie jednanie vyvoláva predstavu Boha, ktorý sa k človeku skláňa a do nosu mu vdychuje svoj dych. Tento Hospodinov dych (hebrejsky nišmat chajim) nemá s našim dychom ani s akýmikoľvek ďalšími dychmi, duchmi či vetrami nič spoločného. Dchnutím života Hospodin človeku vdychuje čosi oživujúceho. Dôsledkom je, že sa človek stáva živou dušou. Človek je duša, nie že má dušu. Podľa starozákonnej antropológie je teda človek prachovitá

<sup>21</sup> WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3. str. 347.

<sup>22</sup> WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. str. 349.

<sup>23</sup> tamtiež, str. 351.

bytosť, ktorá je dušou, lebo sa nadýchla Božieho dychu. Akonáhle ho vydýchne, zomiera; prach zostane prachom a Boží dych sa vracia k Bohu. Nie je to teda naša racionalita či akýkoľvek iný plod mozgu, čo z nás robí ľudí, ale len Hospodinov dych.<sup>24</sup>

## Štvrtok: Knihy a ich poslanstvo

(Gn 15,1-5 SEkP) <sup>1</sup>*Po týchto udalostiach zaznelo Abrámovi vo videní Hospodinovo slovo: Neboj sa, Abrám, ja som tvoj štít, tvoja hojná odmena.* <sup>2</sup>*Abrám povedal: Pán, Hospodin, čože mi dáš?! Ved' odchádzam bezdetný a dedičom môjho domu bude damaský Eliezer.* <sup>3</sup>*Abrahám ešte dodal: Ved' si mi nedal potomka a môj sluha, narodený v mojom dome, má byť mojím dedičom?* <sup>4</sup>*Hospodin mu však povedal: On nebude tvojim dedičom. Tvojim dedičom bude ten, čo vyjde z teba.* <sup>5</sup>*Vyviedol ho von a povedal mu: Len sa pozri na nebo a spočítaj hviezdy, ak ich môžeš spočítať, a dodal: Toľko bude tvojho potomstva.*

v. 1: "Po týchto udalostiach" - tieto slová nás vedú späť do 14. kapitoly, kde máme príbeh o tom, ako Abrám oslobodil Lóta zo zajatia. Abrám sa pustil do boja proti značnej presile a oslobodil okrem Lóta aj kráľa Sodomy. Odmietol od neho prijať dar, odmietol aj vojnovú korisť. Práve po tomto všetkom k nemu prichádza Hospodin, ktorý sa mu predstavuje ako štít a hojná odmena. Pre Abráma nie je ochranou silná armáda, ale samotný Boh, podobne ani vojnová korisť mu nie je žiadnou odmenou, pretože priazeň Boha je nad všetko bohatstvo. Slovo "odmena" naráža práve na "žoldniersku odmenu"<sup>25</sup>. Abrám je tu predstavený ako Boží bojovník, ako kráľ, ktorého chráni samotný Boh.

vv. 2-3: Abrám ešte nemá ani Izmaela, ani Izáka. Preto jeho dedičom je niekto, kto ani nie je z jeho príbuzenstva. Doslova sa tu hovorí o Eliezerovi ako o "synovi domu". "Texty právneho rázu, ktoré sa našli v archíve v Nuzi (polovica 2. tis. pred Kr.) však obsahujú akk. ekvivalent tohto hebrejského výrazu (akk. *mar biti*) v súvislosti s adopciou otroka ako budúceho správcu a dediča majetku v prípade, ak osoba, ktorej majetok patrí, je bezdetná."<sup>26</sup> To len dokladá autenticitu tohto príbehu. Zároveň tu môžeme vnímať istú sťažnosť od Abráma smerom k Bohu, pretože stále čaká na potomstvo, ktoré mu Boh zaslúbil už v 12. kapitole.

v. 4: Boh opravuje Abráma a znovu mu zaslúbuje dediča, ktorý bude pochádzať dosl. "z tvojich bedier". Takúto formuláciu máme už len pri Dávidovi, kde mu Boh zaslúbuje potomka, ktorý postaví Bohu chrám (2Sam 7,12). Tým sa tieto dva príbehy prepájajú. Zároveň týmto príbeh prekračuje rovinu, ktorá by hovorila len o Izákovi alebo o Šalamúnovi (v prípade 2Sam), ale obe zaslúbenia sú aktualizáciou Gn 3,15 kde sa hovorí o potomkovi, ktorý rozdrví hadovi hlavu.

v. 5: V dobe exodusu z Egypta už bolo Abrahámových potomkov veľké množstvo, mohli tak vnímať naplnenie tohto verša.

<sup>24</sup> BENEŠ, Jiří. VAŽURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7017-130-1. str. 61.

<sup>25</sup> WENHAM, G. J. *Word Biblical Commentary: Genesis 1-15*. str. 504.

<sup>26</sup> DUBOVSKÝ, Peter. *Komentár k Starému zákonu: Genézis*. vol. 1. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5. str. 384.

(Gn 22,16-18 SEkP) <sup>16</sup> *a povedal: Prisahám na seba samého - znie výrok Hospodina -, pretože si to urobil a neodoprel si mi svojho jediného syna,* <sup>17</sup> *určite ťa požehnám a rozmnožím tvoje potomstvo ako hviezdy na nebi a ako piesok na morskom brehu; tvoje potomstvo sa zmocní brány svojich nepriateľov.* <sup>18</sup> *Pretože si poslúchol môj hlas, v tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme.*

vv. 16-18: "Je tu prvá a jediná Hospodinova prísaha, ktorá je v príbehoch patriarchov."<sup>27</sup> Táto prísaha je posilnená ešte aj tým, že Boh prisahá na samého seba. To len umocňuje dôveru, že Hospodinovmu slovu smieme pevne veriť. Gn 22 nie je v skutočnosti o Abrahámovi, ale o Izákovi. Často si Izáka v tomto príbehu predstavujeme ako malého slabého chlapca, ktorý nemá moc nad svojím otcom, no realita je iná. Izák podľa rabína Rašiho mal vtedy "37 rokov"<sup>28</sup>, mohol teda svojho otca, ktorý už bol starý, premôcť. O tom, že Izák bol dospelý muž svedčí aj to, že drevo na horu krajine Morja si vyniesol sám. A v Gn 23,1 je zmienka o Sárinej smrti, ktorá sa dožila 127 rokov (tzn. Izák mal 37). Opäť tu môžeme aj v súvislosti s príbehom obetovania Izáka vnímať v pozadí situáciu okolo Mesiáša. Dokonca aj krajina Morja označuje Jeruzalem<sup>29</sup>, v blízkosti ktorého je v NZ hora Golgota. Izák sa tak stáva typom na Mesiáša, ktorého antityp je skutočný Mesiáš - Ježiš. Záverečné slová vo v. 18 dokladajú, že "v tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme".

### **Použité zdroje a literatúra**

ALLEN, L. C. Word Biblical Commentary: *Psalms 101-150*. vol. 21. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 663 s. ISBN 978-0-310-58844-3.

BENEŠ, Jiří. Směrnice a řády: *Zákoník v Páté knize Mojžíšově*. Praha: Advent-Orion, 2012. 226 s. ISBN 978-80-7172-874-0.

BENEŠ, Jiří. VAĐURA, Petr. *Pradějiny*. Praha: Kalich, 2010. 287 s. ISBN 978-80-7017-130-1.

*Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

*Biblia: Slovenský ekumenický preklad*. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

BUDD, P. J. Word Biblical Commentary: *Numbers*. vol. 5. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 620 s. ISBN 978-0-310-58870-2.

CHRISTENSEN, Duane. Word Biblical Commentary: *Deuteronomy 21:10-34:12*. vol. 6B. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 857 s. ISBN 978-0-310-58848-1.

DUBOVSKÝ, Peter. Komentár k Starému zákonu: *Genezis*. vol. 1. Trnava: Dobrá kniha, 2008. 828 s. ISBN 978-80-7141-626-5.

---

<sup>27</sup> WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 16-50*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 890 s. ISBN 978-0-310-58586-2. str. 230.

<sup>28</sup> DUBOVSKÝ, Peter. Komentár k Starému zákonu: *Genezis*. str. 469.

<sup>29</sup> vid' Targum Onkelos



- MACARTHUR, John. Starý zákon: *Komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2015. 1153 s. ISBN 978-80-87587-17-1.
- MILFAIT, René. Teologická etika: *v kontextu sociální a pastorační práce*. Středokluky: Zdeněk Suza, 2012. 539 s. ISBN 978-80-86057-78-1.
- MOUNCE, W. D. Word Biblical Commentary: *Pastoral Epistles*. vol. 46. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub editions). 1197 s. ISBN 978-0-310-58600-5.
- NESTLE-ALAND. Řecko Český Nový zákon: *Slovník novozákonní řečtiny*. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.
- PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.
- PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: Kalich, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8.
- TRSTENSKÝ, František. Pavlove pastorálne listy: *Exegeticko-teologická analýza*. Ružomberok: Katolícke biblické dielo, 2015. 272 s. ISBN 978-80-89120-44-4.
- VANGEMEREN, W. A. (ed.). *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 1997. 1152 s. ISBN 978-0-310-49974-9.
- WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3.
- WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 1-15*. vol. 1. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 596 s. ISBN 978-0-310-58585-5.
- WENHAM, G. J. Word Biblical Commentary: *Genesis 16-50*. vol. 2. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 890 s. ISBN 978-0-310-58586-2.
- WRIGHT, N. T. Paul for Everyone: *The Pastoral Letters*. 2. vyd. Louisville: WJK, 2004. (Kindle edition). 182 s. ISBN 978-0-664-22794-4.